

Motion till riksdagen 2017/18:2336

av Daniel Riazat m.fl. (V)

En inkluderande vuxenutbildning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda regelverken kring distansutbildningar inom vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om det kan ställas krav på att kurslitteratur ska tillhandahållas kostnadsfritt för all utbildning som omfattas av skollagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att inrätta en vuxenlärarutbildning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda inrättandet av en kompletterande pedagogisk utbildning till vuxenlärare och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Det är knappt 50 år sedan alla kommuner blev skyldiga att anordna motsvarande grund- och gymnasieskoleutbildning för vuxna. Tidigare vilade vuxenutbildningen på frivilliga initiativ från såväl offentliga som privata huvudmän i form av folkbildning, korrespondenskurser, aftonskolor och liknande. Med det kommunala ansvaret har tillgängligheten ökat och rätten till kunskap stärkts. Det har bidragit till en höjd utbildningsnivå och att rekryteringen till högskolan har breddats. För många människor har vuxenutbildningen också inneburit en andra chans när skolan har misslyckats.

Hur den framtida vuxenutbildningen ska utformas beror givetvis på hur vi vill att utbildningen för barn och unga ska se ut. Efter att ha gått igenom grund- och gymnasieskolan ska alla ha tillräckliga kunskaper för samhälls- och arbetsliv samt vara behöriga att söka till högre utbildning. Dessa kunskaper ser vi som en rättighet. Alla vuxna som inte har dessa kunskaper ska ha rätten att få detta tillgodosett inom vuxenutbildningen.

Kanske är vuxenutbildningens framgångar orsaken till att denna utbildningsform ofta har varit relativt osynlig i den utbildningspolitiska diskussionen. Den positiva synen på vuxenutbildningen delas inte längre av alla. Flera borgerliga företrädare ser komvux som en gräddfil in i högskolan – underförstått att det är fusk att komplettera sin gymnasieutbildning som vuxen. Det livslånga lärandet måste bygga på det faktum att kunskap är likvärdig oavsett när den inhämtats.

Ökad arbetsdelning och specialisering inom arbetslivet har gjort att gymnasieskolan inte kan tillgodose behoven av utbildad arbetskraft. Yrkesutbildning kommer att ske efter gymnasieskolan i allt större utsträckning. Den eftergymnasiala yrkesutbildningen har med införandet av en yrkeshögskola börjat få något fastare former och en tydligare struktur. Det finns också behov av flexibla utbildningsformer, som kan möta tillfälliga eller lokala behov av utbildning. Dessutom måste det finnas möjligheter att utbilda sig inom mer traditionella hantverksyrken.

För att förbättra kvaliteten och den nationella likvärdigheten inom vuxenutbildningen behöver granskningen och utvärderingen systematiseras på ett bättre sätt. När vuxenutbildningen utförs på entreprenad, eller på annat sätt privatiseras, försvåras kvalitetsarbetet. I vissa fall är det dock nödvändigt med ett samarbete med det privata näringslivet.

Avskaffa vinstjakten

Precis som inom den ordinarie skolan är det en förutsättning för ett riktigt bra skolsystem att vuxenutbildningen fokuserar på det viktigaste. Kvaliteten och behoven ska alltid komma i första rummet, inte möjligheten att berika sig på verksamheten. Då är det viktigt att det finns lärare så att alla studerande får det stöd de behöver för att klara utbildningen. Detta får inte prioriteras ned för att skapa vinstutdelning till ägarna. Vänsterpartiet anser att målet med all utbildning ska vara att ge de studerande den bästa kunskapen – inte att generera vinst till privata bolag.

Sverige är i dag världens enda land som tillåter obegränsade vinster inom den fristående utbildningssektorn. Lagstiftningen i andra länder är betydligt mindre generös mot privata vinstintressen inom utbildningssektorn. Det finns inget annat land i världen där aktiebolag och riskkapitalbolag kan göra så stora vinster på att bedriva utbildningsverksamheter med offentliga medel.

Även om verksamheten inom vuxenutbildningen på många sätt liknar den inom grundskola och gymnasieskola så yttrar sig jakten på vinst ibland på andra sätt. Sparandet på personal och slimmandet av organisationen är densamma. Men inom vuxenutbildningen finns inte samma förväntan på att heltidsstudier ska betyda att man är på plats hela tiden. På så sätt kan man spara in på lokaler och personal. Skulle den studerande sen inte klara av den stora mängden självstudier, går det att omregistrera hen för att få nya pengar från kommunen för att erbjuda samma undermåliga utbildning en gång till.

Våren 2017 presenterade Lärarnas Riksförbund en undersökning gjord bland vuxenutbildningslärare, som visade att många lärare måste undervisa fler kurser på kortare tid. Det var nästintill 40 procent av lärarna som fått ökad undervisningstid under de senaste tre åren. Samtidigt uppger nästintill 40 procent av lärarna att de inte får ett

rimligt antal undervisningstimmar i sitt ämne i förhållande till de mål som de studerande ska uppnå under kursen.

Verksamheten inom vuxenutbildningen pekar på att marknadsanpassningen som skett gör att priserna har pressats på ett sätt som försämrat kvaliteten inom vuxenutbildningen även där den fortfarande bedrivs i kommunal regi eftersom de tvingas konkurrera med för kommunen billigare privat verksamhet.

Vinstintresset innebär också ett resursslöseri, när vinster plockas ut från den skolpeng som egentligen är till för undervisningen. Om skolan nu byggt upp ett stort system för kontroll och granskning så är det motsatsen som kännetecknar vuxenutbildningen, avsaknaden av kontroll och granskning.

Skattemedel ska enbart kunna användas till den verksamhet de är avsedda för, och det ska inte finnas incitament att bedriva verksamheten på annat sätt eller med andra mål än alla studerandes lika rätt till kunskap. För en likvärdig utbildning behövs ett slut på vinstintresset inom vuxenutbildningen.

Vänsterpartiet och regeringen tillsatte en välfärdsutredning 2015, Ordning och reda i välfärden. Utredningen fick i uppdrag att föreslå ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster, inkl. utbildningssystemet. Syftet med utredningen har varit att säkerställa att offentliga medel används till just den verksamhet de är avsedda för och att eventuella överskott som huvudregel ska återföras till den verksamhet där de uppstår.

Distansutbildningar

Allt fler inom kommunal vuxenutbildning studerar på distans. Skolverket beskriver i sin lägesbedömning för 2017 att andelen distansstuderande under 15 år ökat från några enstaka procent till 24 procent. Distansutbildningar är ofta sammankopplade med att det sparas in på personal och lokaler. Skolinspektionen pekar i en undersökning från 2015 på att de som erbjuder distansutbildningar ofta ställer höga krav på studiedisciplin hos de studerande, medan möjligheten till lärarstöd brister.

Andelen som gör avbrott i sina studier är stor, men det finns väldigt lite information och underlag om orsakerna. Göteborgs kommun har gjort en uppföljning av orsakerna till att vuxenstuderande hoppat av och har kunnat konstatera att utbildningens organisering är en vanlig orsak.

Vänsterpartiet ser positivt på de möjligheter som distansstudier erbjuder för många, men när det kombineras med vinstjakt och marknadsanpassning blir det istället en del av ett systemfel. För att distansstudier ska fungera och finnas där för de studerande som behöver den typen av flexibilitet krävs det ett ordentligt regelverk som reglerar rätten till undervisningstid och lärarstöd och skyddar de studerandes intressen. Regeringen bör därför utreda regelverken kring distansutbildningar inom vuxenutbildningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Kostnaden för läromedel

För Vänsterpartiet är det viktigt att alla människor har rätt till flera chanser och likvärdiga möjligheter till utbildning. Samtidigt vet vi att den som är äldre och studerar,

ofta har högre omkostnader och har svårare att få ekonomin med studiemedel som huvudsaklig inkomst att gå ihop. Inköpen av kurslitteratur är en stor ekonomisk börda för många studerande. Att den som studerar måste köpa sin egen kurslitteratur kan ses som ett avsteg från principen om avgiftsfrihet för utbildningen. För den som läser samma utbildning under tonåren kostar det ingenting. Samtidigt kan det ibland också vara problem att få tag på vissa böcker när de säljer slut i bokhandeln. Biblioteken köper förstås inte heller in tillräckligt många exemplar av varje bok för att de ska räcka till alla. Om huvudmännen köper in böcker underlättar det även för lärarnas planering eftersom de vet vilken boken de kommer arbeta med de närmaste åren i stället för att behöva anpassa sig efter bokförlagens nycker. Regeringen bör därför utreda om det kan ställas krav på att all utbildning som omfattas av skollagen ska tillhandahålla kurslitteratur kostnadsfritt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Läraryrsörjningen

En stor andel av de som arbetar med att utbilda vuxna har inte tillräcklig utbildning för att undervisa inom vuxenutbildningen. Bristen på kompetens när det gäller vuxenpedagogik påverkar resultaten särskilt mycket inom svenska för invandrare (SFI). Att ha rätt utbildad personal brukar inom övriga utbildningssystemet anses vara en förutsättning för att hålla en hög kvalitet på utbildningen, men detta gäller inte vuxenutbildningen i dagsläget.

En särskild vuxenläraryrsutbildning vore en bra möjlighet för de som hellre vill jobba med att utbilda vuxna samt bidra till att höja kvaliteten på vuxenutbildningen. Regeringen bör därför utreda möjligheten att inrätta en vuxenläraryrsutbildning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Bristen på behörig personal inom vuxenutbildningen är akut. Regeringen bör därför utreda inrättandet av en kompletterande pedagogisk utbildning till vuxenlärare. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Daniel Riazat (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Ali Esbati (V)

Momodou Jallow (V)